

STANDARDY OCHRONY
DZIECI
W
DIECEZJI TARNOWSKIEJ
KOŚCIOŁA
RZYMSKOKATOLICKIEGO
W TARNOWIE
I JEJ JEDNOSTKACH

Tarnów, sierpień 2024r.

Niniejszy dokument stanowi realizację obowiązku prawnego dotyczącego wprowadzenia we wszelkich instytucjach, w których przebywają lub mogą przebywać dzieci, standardów ich ochrony przed krzywdzeniem, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 maja 2016r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz innymi przepisami obowiązującego prawa państwowego, jak i kościelnego.

Preambuła

Standardy postępowania w sytuacjach podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia dzieci, do których wprowadzenia został zobligowany również Kościół katolicki, mają być rzeczywistym narzędziem budowania bezpiecznych środowisk wszędzie tam, gdzie przebywają dzieci i gdzie zaspokajają swoje potrzeby duchowe i społeczne. Są one narzędziem bardzo potrzebnym do zmiany mentalności w społeczeństwie, ale też w Kościele. Zostały pomyślane jako jeden z elementów systemowego programu ochrony dzieci przed krzywdzeniem i stanowią formę zabezpieczenia ich praw. Jako takie mają ułatwić skuteczną ochronę dzieci zaangażowanych w rozmaite formy duszpasterstwa.

Kościół katolicki w Polsce od wielu lat buduje system prewencyjny, a standardy ochrony dzieci są jednym z jego elementów. W ten sposób Kościół pokazuje, że w realizowanej przez niego misji ewangelicznej zawsze najważniejsze jest dziecko i troska o jego dobro. Zapewnienie najszlachetniejszym i najmłodszym optymalnych warunków, w których mogą się formować, pogłębiać swoją duchowość i wiarę, to moralna powinność, za którą powinni być odpowiedzialni wszyscy dorośli. Dlatego też należy dołożyć wszelkich starań, by zapewnić dzieciom przyjazne i bezpieczne środowiska, w których będą one szanowane, doceniane, traktowane z godnością.

Opracowanie i wdrażanie standardów ochrony dzieci wiąże się między innymi ze szkoleniami osób odpowiedzialnych za duszpasterstwo oraz wolontariuszy zaangażowanych w tego typu dzieła. Diecezja Tarnowska jest zobligowana do przyjęcia kodeksów zachowań i zasad postępowania właściwych dla prowadzonych form duszpasterstwa i uwzględniających jego specyfikę. Przygotowywane i wdrażane standardy ochrony mają na celu również podnoszenie świadomości dzieci oraz ich rodziców/opiekunów prawnych, tak by umieli oni rozpoznawać ryzykowane zachowania, potrafili ich unikać, a także nie bali się o nich informować osób odpowiedzialnych za duszpasterstwo. Z kolei ci ostatni będą wiedzieli, jak adekwatnie reagować na przypadki krzywdzenia, w jaki sposób i do kogo zgłaszać krzywdę, jakiej pomocy należy udzielić

osobie skrzywdzonej, a także w jaki sposób należy postępować z osobą krzywdzącą w ramach duszpasterstwa. Niezmiernie ważne jest, by dzieci, które pogłębiają swoją wiarę w duszpasterstwach i tam się duchowo formują, spędzają czas, nawiązują relacje, czuły się w tych miejscach bezpiecznie. Stworzenie takiego środowiska wymaga jednakże współpracy i zaangażowania całej duszpasterskiej społeczności.

Standardów ochrony dzieci muszą przestrzegać wszyscy duszpasterze, animatorzy, wolontariusze, a także pracownicy i zleceniobiorcy, zatrudnieni w Kurii Diecezjalnej oraz jednostkach organizacyjnych i instytucjach diecezjalnych. Jeżeli jednostkach organizacyjnych lub instytucjach diecezjalnych Diecezji Tarnowskiej występują obszary, w których wymagane jest zastosowanie dodatkowych procedur bezpieczeństwa, np. w zakresie identyfikacji dzieci czy zbadania relacji, łączącej dziecko z osobą dorosłą, wprowadzane są odrębne standardy ochrony dzieci, wdrażające odpowiednie uregulowania w tym zakresie (np. domy rekolekcyjne, obiekty zbiorowego zakwaterowania, itp.). W procesie przygotowania, wdrażania i ewaluacji standardów ochrony dzieci powinny współpracować osoby z ramienia instytucji Kościoła odpowiedzialne za daną wspólnotę, jej duszpasterze, członkowie, a tam, gdzie formują się dzieci, także ich rodzice.

Objaśnienie terminów

- **Biskup** – Biskup Tarnowski,
- **cyberprzemoc** – wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, w tym komunikatorów, czatów, stron internetowych, mediów społecznościowych, blogów, SMS-ów, MMS-ów. Może mieć formę wulgarnych wiadomości, obraźliwych komentarzy (hejt, trolling), rozpowszechniania zdjęć ukazujących dziecko w niekorzystnym świetle, zastraszania, śledzenia (*cyberstalking*), ujawniania tajemnic (*outing*), itp.,
- **Diecezja Tarnowska** lub **Diecezja** – Diecezja Tarnowska Kościoła Rzymskokatolickiego w Tarnowie, 33-100 Tarnów, ul. Piłsudskiego 6 – kościelna osoba prawna, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 maja 1989r.o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej,
- **osoby duchowne** – biskupi, księża i diakoni,
- **duszpasterstwo** – sytuacja, w której jedna osoba jest odpowiedzialna za dobro drugiej lub za wspólnotę wyznaniową. Obejmuje zapewnienie porad i wsparcia duchowego, edukację, poradnictwo, opiekę medyczną i pomoc w potrzebie. Wszelka praca,

polegająca na nadzorze lub wychowaniu dzieci jest dziełem duszpasterskim,

- **dane osobowe dziecka** – wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka, w tym jego imię i nazwisko oraz wizerunek,
- **delegat biskupa ds. ochrony dzieci** – osoba wyznaczona przez właściwego przełożonego w danej diecezji do przyjmowania zgłoszeń i dokonania wstępnego rozeznania w sprawie domniemanego wykorzystania seksualnego,
- **dziecko** – każda osoba do ukończenia 18-go roku życia. Jako dziecko rozumiana jest też każda inna osoba bezbronna, która jest narażona na zwiększone ryzyko doświadczenia przemocy, np. osoby starsze, z niepełnosprawnością, chore, w depresji itp.,
- **kapłan** – osoba, która spełnia w imieniu wspólnoty religijnej funkcje kultowe i rytualne,
- **ksiądz** – duchowny chrześcijański posiadający święcenia kapłańskie,
- **krzywda/krzywdzenie** – każde działanie, również nieumyślne, które prowadzi do cierpienia fizycznego, psychicznego, moralnego; również bezczynność jednostek, instytucji lub społeczeństwa jako całości w obliczu krzywdy/przemocy.
- **Kuria Diecezjalna** lub **Kuria** – Kuria Diecezjalna Diecezji Tarnowskiej Kościoła Rzymskokatolickiego w Tarnowie, 33-100 Tarnów, ul. Piłsudskiego 6, tel. 14 631 73 00, e-mail: kuria@diecezja.tarnow.pl - zespół organów i osób, które wspomagają Biskupa Tarnowskiego w zarządzaniu Diecezją, a szczególnie w kierowaniu działalnością duszpasterską, jak również w sprawowaniu władzy sądowniczej, w tym również jednostki organizacyjne i instytucje diecezjalne Diecezji Tarnowskiej,
- **osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci** – osoba wyznaczona przez Biskupa Tarnowskiego, sprawująca nadzór nad prawidłowym stosowaniem standardów ochrony dzieci,
- **osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń** – osoba wyznaczona przez Biskupa Tarnowskiego, ciesząca się zaufaniem i odpowiednio przygotowana, odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach dotyczących przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań (osoba zaufania),
- **osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji** – osoba wyznaczona przez Biskupa Tarnowskiego, odpowiedzialna za podejmowanie interwencji w przypadku zaistnienia przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań,
- **pracownik** – osoba zatrudniona w Diecezji Tarnowskiej na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, w tym umowy/porozumienia o wolontariat, praktykę, staż, itp.,

- **przełożony** – osoba mianowana przez Biskupa Tarnowskiego, odpowiedzialna za bieżącą działalność Kurii Diecezjalnej w poszczególnych obszarach jej działalności,
- **przemoc duchowa** – odwoływanie się do przekonań religijnych i wiary osoby w celu wyrządzenia jej szkody. Może mieć negatywny wpływ na duchowość osoby poszkodowanej, zwłaszcza gdy dopuszcza się jej osoba posiadająca duchowy autorytet i zaufanie,
- **przemoc fizyczna** – każde umyślne i nieumyślne działanie sprawcy, którego celem jest przekroczenie granicy ciała dziecka, np. bicie, popychanie, szarpanie itp.
- **przemoc psychiczna** – powtarzający się wzorce zachowań, nie będący przemocą fizyczną, np. upokarzanie, wyśmiewanie, stawianie niemożliwych do realizacji wymagań, które powodują u dziecka brak poczucia własnej wartości,
- **przemoc seksualna** – zaangażowanie dziecka w aktywność seksualną, nieadekwatną do jego etapu rozwojowego, której nie jest w stanie zrozumieć i na którą nie potrafi udzielić świadomej i dobrowolnej zgody, naruszające prawo i obyczaje danego społeczeństwa,
- **przemoc rówieśnicza (*bullying*)** – zjawisko polegające na agresywnym i celowym dręczeniu, nękanii czy prześladowaniu jednego lub kilku dzieci przez inne osoby w podobnym wieku, w celu wywarcia presji lub zadawania cierpienia,
- **rejestr interwencji** – dokumentacja zawierająca rejestr ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń, zagrażających dobru dziecka, uwzględniający informacje o zgłoszeniu ze wskazaniem osoby zgłaszającej, osoby podejrzewanej o krzywdzenie (opiekun, członek personelu, inne dziecko, inna osoba), rodzaju podjętej interwencji (zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa, zawiadomienie sądu opiekuńczego), daty interwencji oraz dokumenty wytworzone podczas interwencji (m.in. notatki służbowe, karty interwencji, kopie zawiadomień/wniosków wysyłanych do właściwych służb i instytucji).

STANDARD 1

STWORZENIE I ZACHOWANIE BEZPIECZNEGO ŚRODOWISKA W KOŚCIELE

Wszystkie osoby zaangażowane w duszpasterstwo są zobligowane do tego, by tworzyć bezpieczne środowisko we wspólnocie duszpasterskiej. Ma ono nie tylko chronić dzieci przed krzywdzeniem, ale także ma być gwarantem rozwoju osobowego i duchowego.

- Głównymi odpowiedzialnymi za tworzenie i zachowanie bezpiecznego środowiska w Diecezji Tarnowskiej jest Biskup Tarnowski, natomiast w Kurii Diecezjalnej ta odpowiedzialność spoczywa na osobie wyznaczonej przez Biskupa Tarnowskiego do pełnienia tej posługi w Kurii Diecezjalnej oraz jednostkach organizacyjnych i instytucjach diecezjalnych.
- W Kurii Diecezjalnej Biskup Tarnowski wyznacza osobę odpowiedzialną za standardy ochrony dzieci. Biskup Tarnowski może również powołać Zespół ds. Prewencji.
- Jeżeli powołany zostanie Zespół ds. Prewencji, jego członkami są kompetentne osoby, zarówno świeckie, jak i duchowne, mające wiedzę na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Jeżeli w Kurii Diecezjalnej nie zostanie powołany Zespół ds. Prewencji, jego zadania wykonuje osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci.
- Zadania Zespołu ds. Prewencji:
  - przystosowanie ogólnych standardów ochrony dzieci do specyfiki danego duszpasterstwa;
  - czuwanie nad wdrożeniem standardów i ich przestrzeganiem;
  - opracowanie kodeksów zachowań i sposobów reagowania na krzywdę i niewłaściwe zachowania, w tym także kwestie dotyczące bezpiecznych relacji między dorosłymi a dziećmi, między rówieśnikami, zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i urządzeń mobilnych podczas spotkań i wyjazdów, ochrony wizerunku uczestników wydarzeń, rejestrowania zdjęć i publikowania ich w mediach społecznościowych czy na stronach internetowych;
  - pomoc w zorganizowaniu szkoleń w formie spotkań lub kursów online dla osób odpowiedzialnych za wdrażanie, stosowanie i weryfikację Standardów oraz dla pracowników;

- przygotowanie listy ważnych kontaktów, gdzie można zgłosić wystąpienie krzywdy lub niewłaściwego zachowania oraz gdzie dzieci w przypadku krzywdy mogą uzyskać specjalistyczną pomoc;
- pomoc w przypadku zgłoszenia krzywdy lub niewłaściwego zachowania;
- współpraca z osobami odpowiedzialnymi za prewencję z Diecezji Tarnowskiej.
- Standardy ochrony dzieci w Diecezji Tarnowskiej są ogólnie dostępne w formie pisemnej na stronie internetowej Diecezji Tarnowskiej oraz na odrębnie prowadzonych stronach internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji diecezjalnych, na tablicy ogłoszeń w Kurii Diecezjalnej oraz w biurach jednostek organizacyjnych i instytucji diecezjalnych Diecezji Tarnowskiej.

STANDARD 2

WERYFIKACJA, DELEGOWANIE I EDUKACJA KAPŁANÓW, OSÓB KONSEKROWANYCH I ŚWIECKICH PRACUJĄCYCH Z DZIEĆMI

- Obowiązkiem osoby odpowiedzialnej w Diecezji Tarnowskiej za standardy ochrony dzieci jest wdrażanie niniejszych Standardów oraz nadzór nad ich przestrzeganiem.
- O każdym kandydacie na pracownika, który ma mieć kontakt z dziećmi w obszarze związanym z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez dzieci lub z opieką nad dziećmi, osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci uzyskuje dane z Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym, w zakresie wymaganym przepisami prawa. Dane te w formie wydruku przechowywane są w dokumentacji dotyczącej pracownika.
- Kadzy kandydat na pracownika, który ma mieć kontakt z dziećmi w obszarze związanym z wychowaniem, edukacj, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacj innych zainteresowań przez dzieci lub z opiek nad dziećmi, przedklada osobie odpowiedzialnej za standardy ochrony dzieci informacj z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego. Dane te w formie wydruku przechowywane są w dokumentacji dotyczącej pracownika.
- Kadzy kandydat na pracownika, który ma mieć kontakt z dziećmi w obszarze związanym z wychowaniem, edukacj, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacj innych zainteresowań przez dzieci lub z opiek nad dziećmi, składa oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwał w ciągu ostatnich dwudziestu lat, innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednoczešnie przedklada osobie odpowiedzialnej za standardy ochrony dzieci informacj z rejestrów karnych tych państw, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub

wolontariackiej, związanej z kontaktami z dziećmi. Jeżeli prawo państwa nie przewiduje wydawania takiej informacji, kandydat na pracownika składa oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione, odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia dotyczącego zakazu pracy z dziećmi. Dane te w formie wydruku przechowywane są w dokumentacji dotyczącej pracownika.

- Każdy pracownik, który ma mieć kontakt z dziećmi w obszarze związanym z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez dzieci lub z opieką nad dziećmi, jest zobowiązany zapoznać się ze Standardami ochrony dzieci w Diecezji Tarnowskiej Kościoła Rzymskokatolickiego w Tarnowie i jej jednostkach oraz podpisać stosowne oświadczenie, w którym zobowiązuje się do ich przestrzegania, które przechowuje się w dokumentacji dotyczącej pracownika.
- Brak zgody na podpisanie takiego dokumentu uniemożliwia dopuszczenie pracownika do pracy z dziećmi.
- Osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci ma obowiązek weryfikacji pracowników pod względem powyższych wymagań oraz kompetencji związanych z pracą z dziećmi.
- Jeśli Kuria Diecezjalna, jednostki organizacyjne Diecezji Tarnowskiej lub instytucje diecezjalne angażują do realizacji zadań duszpasterskich z udziałem dzieci podmiot zewnętrzny albo udostępnia mu pomieszczenia, podmiot ten jest zobowiązany przedstawić osobie odpowiedzialnej za standardy ochrony dzieci oświadczenie o sprawdzeniu swoich pracowników, którzy będą mogli mieć kontakt z dziećmi, w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym
- Każdy pracownik, który będzie miał kontakt z dziećmi w obszarze związanym z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez dzieci, lub z opieką nad dziećmi, powinna zostać przeszkolona w zakresie prewencji i rozpoznawania oznak krzywdzenia.
- Biskup Tarnowski wyznacza osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń („osobę zaufania”). Kontakt do tej osoby powinien być ujawniony i powszechnie dostępny.

STANDARD 3

SPOSÓB REAGOWANIA NA OSKARŻENIA LUB NIEWŁAŚCIWE ZACHOWANIA

1. Zalecenia ogólne (czynniki ochronne a czynniki ryzyka)

Tworzenie bezpiecznego środowiska to przede wszystkim wiedza o tym, co jest krzywdą, a co niewłaściwym zachowaniem. O ile pojęcie „krzywdy” nie budzi wątpliwości, o tyle określenie, czym jest „niewłaściwe zachowanie”, może być problematyczne. Zależy ono bowiem od wrażliwości osoby, która takiego zachowania doświadcza, czy wrażliwości osoby, która jest jego świadkiem (dla jednej osoby dane zachowanie może nic nie znaczyć, dla drugiej będzie ewidentnym przekroczeniem jej granic). W związku z tym, trudno ustalić wyczerpujący katalog takich zachowań. Niemniej jednak można wyróżnić takie, które ewidentnie będą kwalifikowane jako zachowania niewłaściwe. A są to: wszelkie formy przemocy, naruszające integralność duchową i cielesną dzieci, w tym przemoc seksualna, fizyczna, psychiczna (np. wszelkie formy manipulacji, upokarzanie, wyśmiewanie, naruszanie godności, stawianie niemożliwych do realizacji wymagań, karanie, izolacja od rodziny i znajomych, szantażowanie), ekonomiczna (szczególnie w przypadku osób dorosłych), a w duszpasterstwach także duchowa.

Mówiąc o różnych formach niewłaściwych zachowań, należy mieć na uwadze relacje między osobami dorosłymi, zaangażowanymi w duszpasterstwo lub wydarzenie, a dziećmi-uczestnikami, relacje dziećmi w grupie rówieśniczej, a także relacje między uczestnikami danego wydarzenia czy duszpasterstwa a tzw. „osobami trzecimi”.

Założeniem wprowadzenia niniejszych Standardów jest dążenie do tego, aby wszelkie niewłaściwe zachowania były eliminowane z relacji międzyludzkich. W tym celu należy w szczególności zwracać uwagę, by pracownicy:

- traktowali dzieci z godnością i szacunkiem, dbając o dobrą i zdrową atmosferę w duszpasterstwie, a także o zapewnienie dzieciom poczucie bezpieczeństwa,
- posługiwali się językiem adekwatnym do wieku dzieci, kulturalnym, a nigdy wulgarnym czy dyskryminującym. Ta sama uwaga odnosi się do relacji między rówieśnikami,
- posiadali umiejętności stawiania granic (np. wyraźne zaznaczenie, że w

duszpasterstwie nie ma miejsca na relacje koleżeńskie między duszpasterzem czy pracownikiem a dzieckiem, zwracanie uwagi na sposób odnoszenia się dzieci do pracowników i do rówieśników, wypracowanie sposobów postępowania w sytuacji, kiedy ktoś nagminnie przekracza ustalone zasady),

- dokładali starań przy doborze właściwych współpracowników i wolontariuszy do pracy z dziećmi (odpowiedni poziom dojrzałości emocjonalnej i ludzkiej; troska o osobistą dojrzałość emocjonalną, psychiczną i ludzką; respektowanie zasad kultury; jednakowe traktowanie wszystkich dzieci z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb i osobistych uwarunkowań; przestrzeganie prawa do nienaruszalności cielesnej dzieci; zapewnienie bezpiecznego miejsca, w którym odbywają się spotkania; unikanie sytuacji niejednoznacznych; niepozostawanie z dziećmi sam na sam; stały kontakt oraz współpraca z rodzicami; przestrzeganie zasad prywatności i ochrony wizerunku oraz danych osobowych),
- odpowiednio reagowali na wszelkie formy przemocy i manipulacji, również duchowej, duchowej, w tym uzależnienie duchowe od pracownika czy duszpasterza, formowanie dzieci w oparciu o fałszywą wizję świata i duchowości, nieprofesjonalne posługiwanie się językiem teologii i psychologii.

2. Zasady dotyczące relacji z dziećmi

W celu wyeliminowania różnych form krzywdzenia oraz niewłaściwych zachowań, Diecezja Tarnowska wprowadza regulacje, które mogą pomóc wykluczyć niepożądane zachowania, a tym samym pozwolą lepiej chronić dzieci, biorące udział w formacji duchowej.

Diecezja Tarnowska wypracowała jasne zasady zachowania się osób dorosłych wobec dzieci, a także te odnoszące się do relacji rówieśniczych.

2.1. Relacje między dorosłymi a dziećmi

Zasady, dotyczące kontaktów między dorosłymi a dziećmi, które mogą zdecydowanie ograniczać ryzyko krzywdy i niewłaściwych zachowań:

- a) niedopuszczanie do stosowania jakichkolwiek form przemocy – fizycznej, psychicznej, seksualnej i duchowej,
- b) unikanie faworyzowania wybranych osób,
- c) zwracanie się do dzieci z szacunkiem, bez stosowania zwrotów poniżających,

- wulgarnych, żartów nieadekwatnych żartów czy o podtekście seksualnym,
- d) niedopuszczalne jest nawiązywanie z dzieckiem jakichkolwiek relacji o charakterze seksualnym czy romantycznym,
  - e) poszanowanie nietykalności cielesnej. Podczas zabaw, zajęć rekreacyjnych, sportowych, artystycznych, itp. dopuszcza się kontakt fizyczny, mający na celu jedynie prawidłowe poinstruowanie dzieci do wykonania ćwiczeń, a także pomoc w przygotowaniu treningu. Kontakt ten nie może powodować dyskomfortu dziecka ani nie może być zagrożeniem dla jego zdrowia czy życia. Dziecko może w każdej chwili odmówić kontaktu i wyrazić swoją dezaprobatę,
  - f) eliminacja niewłaściwych zachowań (np. zachowania infantylne, nieempatyczne, prowokowanie, wciąganie w sytuacje dwuznaczne, prezentowanie nieodpowiednich treści, w szczególności wulgarnych, pełnych przemocy czy pornograficznych),
  - g) unikanie bliskiego kontaktu fizycznego podczas zabaw, który może przybierać formę np. łaskotania, obejmowania, w tym obejmowania nogami, pozwalania na skakanie po sobie oraz kontaktów fizycznych, w których wykorzystywana jest siła fizyczna (zapasy, siłowanie się itp.). Bezwzględnie zakazane jest niewłaściwe dotykanie,
  - h) niedopuszczalne są wszelkie formy okazywania niechcianej czułości (wszelkie nieakceptowane przez dziecko formy dotyku, uściski, dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych, przytulanie, obejmowanie, klepanie, całowanie, łaskotanie, masowanie, sadzanie na kolanach, kładzenie się lub spanie obok dziecka),
  - i) niedopuszczalne jest stosowanie kar cielesnych,
  - j) poszanowanie prawa do prywatności (np. w łazienkach, toaletach, przebieralniach, szatniach) przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa,
  - k) zabronione jest pozostawanie pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub środków działających jak alkohol przez pracowników, prowadzących zajęcia z dziećmi lub sprawujących opiekę nad nimi,
  - l) niedopuszczalne jest częstowanie lub proponowanie dzieciom użycia alkoholu, środków odurzających lub środków działających jak alkohol,
  - m) bezpieczne korzystanie z urządzeń elektronicznych, mediów społecznościowych i komunikatorów. W kontakcie z dziećmi zaleca się używanie oficjalnych adresów mailowych i oficjalnych profili Diecezji Tarnowskiej, jednostek organizacyjnych i instytucji diecezjalnych. Należy również określić porę, do której taki kontakt z dziećmi może się odbywać,
  - n) zapewnienie bezpieczeństwa dziecka w sytuacji, w której potrzebna jest rozmowa

indywidualna. Należy skorzystać z pomieszczenia, w którym są przeszklone drzwi (gdy takich nie ma, warto zostawić drzwi uchylone, nigdy zamknięte na klucz) lub będącego w zasięgu wzroku innych. Zalecane jest powiadomienie innego pracownika o takim spotkaniu,

- o) jeśli organizowany jest wspólny z dziećmi wyjazd czy rekolekcje, należy zapewnić osobny pokój dla dorosłych opiekunów. Jeśli jest to grupa koedukacyjna, należy zadbać o osobne pomieszczenia do spania dla dziewcząt i chłopców, a także o obecność opiekunów różnej płci. Wszyscy uczestnicy zobowiązani są do respektowania obowiązującego na wyjeździe regulaminu,
- p) podczas wspólnych wyjazdów dzieci nie powinny pozostawać same bez opieki (np. grupa wychodzi w góry i chora osoba pozostaje sama w ośrodku bez opiekuna),
- q) wszyscy pracownicy winni odbyć odpowiednie szkolenie oraz zapoznać się z zasadami ochrony dzieci obowiązującymi w niniejszych Standardach i podpisać stosowne oświadczenie,
- r) Biskup Tarnowski wyznacza tzw. osobę zaufaną, tj. osobę przyjmującą zgłoszenia o krzywdzie lub niewłaściwym zachowaniu. Osoba zaufana cechuje się niezwykłą dyskrecją, delikatnością, wrażliwością, należyтым szacunkiem do zgłaszającej się do niej osoby i do jej cierpienia. Dane osoby zaufanej i sposób kontaktu z nią należy umieścić w widocznym miejscu (strona internetowa Diecezji Tarnowskiej oraz strony internetowe jednostek organizacyjnych i instytucji diecezjalnych, tablica ogłoszeń w Kurii Diecezjalnej, itp.).

2.2. Relacje rówieśnicze

Zasady, dotyczące kontaktów między rówieśnikami, które mogą zdecydowanie ograniczać ryzyko krzywdy i niewłaściwych zachowań:

- a) niestosowanie jakichkolwiek form przemocy (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej),
- b) zwracanie się do kolegów/koleżanek z szacunkiem, bez stosowania zwrotów poniżających, wulgarnych, ośmieszających, nieadekwatnych żartów czy tych o podtekście seksualnym,
- c) poszanowanie nietykalności cielesnej,
- d) poszanowanie cudzej własności,
- e) eliminacja niewłaściwych zachowań (np. zachowania nieempatyczne, prowokowanie, wciąganie w sytuacje dwuznaczne, prezentowanie nieodpowiednich treści, w

- szczegółności wulgarnych, pełnych przemocy czy pornograficznych),
- f) niedopuszczalne są wszelkie formy okazywania niechcianej czułości (wszelkie formy nieakceptowanego dotyku, uściski, dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych, przytulanie, obejmowanie, klepanie, całowanie, łaskotanie, masowanie),
  - g) poszanowanie prawa do prywatności,
  - h) odpowiednie i bezpieczne korzystanie z urządzeń elektronicznych, Internetu, w tym mediów społecznościowych i komunikatorów, z poszanowaniem prawa rówieśników do prywatności, dobrego imienia i godności osobistej.

3. Zasady dotyczące postępowania w sytuacji niewłaściwego zachowania

W przypadku wystąpienia niewłaściwych zachowań należy z osobą posądzaną o ich stosowanie odbyć rozmowę, upewnić się co do ich faktycznego wystąpienia, wysłuchać jej zdania, a jeśli posądzenie okaże się prawdziwe, wyjaśnić jej niestosowność zachowań i zobowiązać ją do respektowania obowiązujących zasad. Gdyby nadal były zgłaszane niewłaściwe zachowania ze strony tej osoby, należy zrezygnować ze współpracy z taką osobą dla dobra dzieci.

Jeśli w sposób niewłaściwy zachowuje się kapłan lub pracownik, sprawę należy zgłosić delegatowi Biskupa ds. ochrony dzieci.

W każdym przypadku wystąpienia niewłaściwego zachowania, konieczne jest przede wszystkim zadbanie o bezpieczeństwo dziecka, w szczególności odseparować je od osoby krzywdzącej. Jeżeli osobą, dopuszczającą się niewłaściwych zachowań jest dziecko, należy poinformować o zaistniałej sytuacji rodziców/opiekunów prawnych tej osoby. Jeżeli niewłaściwe zachowanie ma miejsce np. w trakcie wyjazdu, rekolekcji, spotkań czy innych tego typu wydarzeń religijnych, a przeprowadzona rozmowa z osobą dopuszczającą się tych zachowań nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dla dobra innych uczestników należy usunąć taką osobę z wydarzenia. Decyzję taką podejmuje osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji, w razie możliwości po konsultacji z osobami bezpośrednio zaangażowanymi w organizację wydarzenia.

4. Zasady dotyczące postępowania w sytuacji wystąpienia krzywdy lub jej podejrzenia

Doświadczenie różnych form przemocy niesie za sobą poważne konsekwencje dla

zdrowia psychicznego, fizycznego i duchowego skrzywdzonej osoby. Dlatego tak ważna jest nie tylko umiejętność rozpoznawania krzywdy, ale i szybka oraz adekwatna na nią reakcja. Każdy pracownik powinien być świadomy tego, czym jest krzywda, jakie są symptomy doświadczania przemocy, w tym przemocy seksualnej, oraz jakie skutki wywołuje to doświadczenie w życiu osoby skrzywdzonej. Pracownicy powinni znać przepisy prawa państwowego i kościelnego dotyczące ochrony dzieci, w szczególności te, które wprowadzają penalizację określonych zachowań. Należą do nich m.in. następujące sytuacje:

4.1. Wykorzystanie seksualne dziecka poniżej 15-go roku życia

Dziecko, które nie ukończyło 15. roku życia, nie ma zdolności prawnej do wyrażenia zgody na aktywność seksualną. Obcowanie seksualne z taką osobą i inne czynności seksualne, a nawet namawianie do nich są zakazane, niezależnie od tego, czy dziecko było zmuszane, czy dobrowolnie się na tę czynność zgodziło.

Każda osoba, która uzyskała wiarygodną informację o możliwości popełnienia przestępstwa, polegającego na wykorzystaniu seksualnym dziecka poniżej 15-go roku życia, ma obowiązek zawiadomienia o tym organów ścigania. Niewypełnienie tego obowiązku zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3.

4.2. Wykorzystanie seksualne dziecka powyżej 15-go roku życia

Polskie prawo chroni przed przestępstwami w sferze seksualnej również osoby powyżej 15-go roku życia. Zakazane jest doprowadzenie do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej, stosując przemoc, groźbę lub podstęp. Karalne jest także doprowadzenie do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej poprzez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia innej osoby. Ponadto zagrożone karą jest również wykorzystanie bezradności, upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej w celu doprowadzenia do czynności seksualnych.

5. Zasady interwencji w przypadku krzywdy

Opracowanie i przyjęcie w niniejszych Standardach jasnych wytycznych, dotyczących interwencji, a także procedury zgłaszania doświadczenia krzywdzenia sprawia, że wszyscy pracownicy wiedzą, jak się zachować w sytuacji zgłoszenia przypadku krzywdy lub niewłaściwych zachowań, bądź gdy samodzielnie nabiorą podejrzeń co do takiego

zdarzenia. Im szybsza reakcja ze strony dorosłych, tym większa szansa na skuteczną pomoc osobie skrzywdzonej i uniknięcie poważniejszych konsekwencji.

Podstawowe zasady, dotyczące interwencji w sytuacji zgłoszenia lub podejrzenia krzywdy lub niewłaściwych zachowań:

- a) informacja o doświadczeniu przez dziecko przemocy lub krzywdy, w tym o wykorzystaniu seksualnym lub o prawdopodobieństwie zajścia takiego zdarzenia, może dotyczyć wydarzeń przeszłych lub bieżących. W obu przypadkach należy reagować niezwłocznie,
- b) zgłoszenie lub nabranie podejrzenia o krzywdzie lub niewłaściwym zachowaniu może pochodzić z różnych źródeł: od osoby krzywdzonej, od innej osoby, która dowiedziała się o krzywdzie, bądź z obserwacji (ktoś ujawnia symptomy wykorzystania, ale nie potrafi zrozumiale wyjaśnić, co się wydarzyło),
- c) krzywda lub niewłaściwe zachowanie może zostać zgłoszone dowolnej osobie, do której dziecko ma zaufanie,
- d) każdy pracownik, który został poinformowany o podejrzeniu krzywdy lub niewłaściwego zachowania wobec dziecka, odpowiada za podjęcie właściwych działań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i procedurami, określonymi w niniejszych Standardach,
- e) osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnej krzywdy dziecka lub niewłaściwego zachowania wobec niego, powinna go z uwagą i zrozumieniem wysłuchać. Nie jest ona jednak upoważniona do wydawania decyzji i osądów,
- f) do osoby tej nie należy również rozstrzyganie, czy podejrzenia lub oskarżenia są zasadne. Jej zadaniem jest zgłoszenie informacji zgodnie z przewidzianymi procedurami,
- g) każde zgłoszenie, następująca po nim rozmowa oraz dalsze podjęte czynności powinny zostać opisane w karcie interwencji,
- h) wszystkie podejrzenia i zarzuty muszą być traktowane poważnie i trzeba na nie reagować w oparciu o przepisy prawa polskiego i prawa kanonicznego, a także procedury wprowadzone niniejszymi Standardami, współpracując z właściwymi organami w zakresie ich kompetencji,
- i) o zgłoszeniu krzywdy lub niewłaściwego zachowania oraz o podjętych czynnościach, pracownik niezwłocznie informuje osobę zaufaną, która podejmuje decyzję, jakie dalsze kroki należy podjąć w sprawie.

6. Zasady prowadzenia rozmowy z osobą zgłaszającą krzywdę

Pozyskanie wiedzy o doświadczanej przez dziecko krzywdzie lub niewłaściwych zachowaniach albo ich prawdopodobieństwie często ma miejsce w czasie rozmowy z osobą zgłaszającą. Jeśli takie okoliczności dziecko ujawni w trakcie spowiedzi, wówczas spowiednika obowiązuje tajemnica. Pozyskawszy jednak taką wiedzę, powinien on zrobić wszystko, by nakłonić dziecko do tego, by o swojej krzywdzie powiedziało także poza forum spowiedzi. Wówczas będzie możliwe wdrożenie odpowiednich procedur, przyjętych w Standardach ochrony dzieci. W trakcie prowadzonej rozmowy należy:

- 6.1. traktować osobę zgłaszającą z empatią i szacunkiem. Nie wolno bagatelizować zgłoszenia ani okazywać lekceważenia osobie zgłaszającej,
- 6.2. zachować spokój i starać się nie okazywać przerażenia lub silnego wzburzenia emocjonalnego w reakcji na słowa osoby zgłaszającej,
- 6.3. słuchać aktywnie, utrzymując naturalny kontakt wzrokowy oraz wyrażając zrozumienie i wsparcie,
- 6.4. zapewnić poczucie bezpieczeństwa, wesprzeć emocjonalnie i udzielić potrzebnej pomocy,
- 6.5. nie okazywać wątpliwości co do wiarygodności osoby zgłaszającej lub jej wypowiedzi,
- 6.6. dopytywać tylko w celu uściślenia przekazu oraz zdobycia niezbędnych informacji do podjęcia dalszej interwencji,
- 6.7. skoncentrować się na ustaleniu faktów i okoliczności. Jeśli rozmowa przeprowadzana jest z osobą pokrzywdzoną, należy jej wysłuchać, zapamiętać i zapisać jej słowa i ograniczyć się do zadawania jedynie koniecznych pytań. Trzeba upewnić się, czy sprawa została wcześniej zgłoszona do organów państwowych lub kościelnych. Należy powstrzymać się od wypowiadania własnej oceny i interpretacji zdarzenia oraz opinii na temat domniemanego sprawcy,
- 6.8. zapewnić osobę przekazującą informację, że zostanie zrobione wszystko, co możliwe, aby pomóc osobie skrzywdzonej,
- 6.9. sprawdzić, czy bezpieczeństwo osoby skrzywdzonej nie jest zagrożone – jeśli tak, trzeba działać natychmiast, poinformować rodziców/opiekunów prawnych dziecka (jeśli osobą krzywdzącą jest rodzic/opiekun prawny, należy poinformować rodzica/opiekuna prawnego niekrzywdzącego), a w razie potrzeby odpowiednie organy państwowe i kościelne,
- 6.10. wyjaśnić, że informacje o krzywdzie muszą zostać przekazane innym osobom, a

- zwłaszcza rodzicom/opiekunom prawnym, oraz zaznaczyć, że w określonych sytuacjach istnieje obowiązek niezwłocznego poinformowania organów ścigania,
- 6.11. nie wolno składać żadnych obietnic, które nie będą mogły być dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności (np. „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć”),
  - 6.12. poinformować, co dalej będzie się działo ze zgłoszeniem (komu zostaną przekazane informacje), i jednocześnie zapewnić o poufności prowadzonych działań oraz o tym, że osoby niezaangażowane we wsparcie osoby pokrzywdzonej nie mają dostępu do informacji o krzywdzie,
  - 6.13. nie wolno ujawniać szczegółów rozmowy osobom niezaangażowanym we wsparcie osoby pokrzywdzonej, a zwłaszcza osobie, która została wskazana jako sprawca przemocy,
  - 6.14. natychmiast po przeprowadzeniu rozmowy należy sporządzić kartę interwencji z przebiegu rozmowy. Jeśli nie utrudni to empatycznej komunikacji z rozmówcą, można rozważyć robienie notatek w trakcie rozmowy. Ważne jest, aby zadbać o zachowanie wierności przekazu osoby informującej o zdarzeniu, uwzględniając charakterystyczne wyrażenia i słownictwo, a także zachowania niewerbalne. W miarę możliwości należy notatkę przedstawić osobie zgłaszającej, uwzględniając jej ewentualne uwagi, i uzyskać jej podpis. **Nie stosuje się zalecenia, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, gdy osobą zgłaszającą jest dziecko.****

7. Zasady odnoszące się do dokumentowania przypadku zgłaszanej krzywdy

Osoby przyjmujące zgłoszenie dotyczące krzywdy winny respektować następujące zasady:

- 7.1. osoba przyjmująca zgłoszenie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie może na własną rękę podejmować działań służących wyjaśnieniu podejrzeń i zarzutów lub weryfikacji zgłaszanych faktów,
- 7.2. osoba przyjmująca zgłoszenie jest zobowiązana do sporządzenia notatki ze zgłoszenia (karty interwencji) – opisuje tylko fakty, bez żadnej interpretacji. Osoba ta zabezpiecza dowody, ale nie przeprowadza dochodzenia na własną rękę, gdyż to należy do odpowiednich służb państwowych czy kościelnych,
- 7.3. osoba przyjmująca zgłoszenie zawiadamia o zgłoszeniu oraz przekazuje zebrane informacje i zabezpieczone dowody osobie odpowiedzialnej za prowadzenie

- interwencji, która podejmuje decyduje o podjęciu dalszych kroków w sprawie,
- 7.4. osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji, ma obowiązek sporządzać notatki (karty interwencji) z podejmowanych przez siebie działań w ramach postępowania wyjaśniającego oraz zabezpieczyć dowody zdarzenia, w tym np. listy, pisma, korespondencję elektroniczną lub notatki z rozmów, w tym telefonicznych, mających związek ze sprawą,
  - 7.5. wszelkie sporządzone w trakcie postępowania dokumenty, w tym karty interwencji, muszą być szczególnie chronione, pod żadnym pozorem nie mogą dostać się w ręce niepowołanych osób, z uwagi na zawarte w nich dane wrażliwe czy dane procesowe,
  - 7.6. wszelkie notatki (karty interwencji) są włączane do akt, powinny być przechowywane w odpowiednio zabezpieczonym miejscu w Kurii Diecezjalnej,
  - 7.7. wszystkie osoby zaangażowane w sprawę są zobligowane do zachowania poufności.

8. Zasady zgłaszania krzywdy instytucjom państwowym i przełożonemu kościelnemu

Po przyjęciu zgłoszenia należy działać bez zwłoki, zgodnie z procedurą opisaną poniżej:

- 8.1. jeśli ze zgłoszenia wynika, że krzywda może się powtórzyć, trzeba temu niezwłocznie przeciwdziałać. W przypadku dziecka należy natychmiast zawiadomić rodziców/opiekunów prawnych (a w przypadku, gdy krzywdę zadaje jeden z nich, należy skontaktować się z rodzicem/opiekunem prawnym niekrzywdzącym) oraz podjąć decyzję, czy należy zawiadomić organy ścigania lub sąd opiekuńczy. Decyzję o zawiadomieniu organów ścigania lub sądu opiekuńczego podejmuje osoba odpowiedzialna za interwencję. Jeśli drobna zwłoka nie zagraża osobie pokrzywdzonej, wszelkie czynności można skonsultować z delegatem biskupa ds. ochrony dzieci, osobą zaufaną lub innymi kompetentnymi osobami (np. psychologiem). Należy wraz z nimi przygotować spotkanie z rodzicami, a następnie osoba odpowiedzialna za interwencję powinna dokonać zgłoszenia do odpowiednich organów państwowych i kościelnych,
- 8.2. jeżeli istnieje podejrzenie, że osobą odpowiedzialną za przemoc wobec wychowanka jest osoba pełniąca funkcje w duszpasterstwie, delegat biskupa ds. ochrony dzieci zawiesza ją w pełnieniu obowiązków. Podejmuje się postępowanie

- wyjaśniające zgodnie z obowiązującymi procedurami,
- 8.3. w trakcie rozmowy z rodzicami/opiekunami prawnymi należy zachowywać się z dużym wyczuciem i wrażliwością, zdając sobie sprawę, że przekazuje się im trudne informacje. Konieczne jest zaprezentowanie poznanych faktów oraz zakomunikowanie, jakie dalsze działania prawne muszą być podjęte w danej sytuacji. Istotne jest również wskazanie rodzicom, w jaki sposób Kościół oraz inne instytucje mogą pomóc ich dziecku oraz udzielić wsparcia także im samym. Nie można ulegać prośbom o niezgłaszanie sprawy organom państwowym,
  - 8.4. jeśli istnieje podejrzenie wykorzystania seksualnego dziecka poniżej 15-go roku życia, prawo nakłada obowiązek niezwłocznego powiadomienia stosownych organów. Taki obowiązek istnieje również w przypadku podejrzenia zaistnienia gwałtu dokonanego wspólnie z inną osobą, gwałtu wobec dziecka poniżej 15-go roku życia, gwałtu wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry lub gwałtu ze szczególnym okrucieństwem, a także w przypadku wykorzystania bezradności, upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej w celu doprowadzenia do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa należy złożyć w prokuraturze rejonowej lub jednostce policji w miejscowości, w której doszło do zdarzenia, w formie pisemnej albo w formie ustnej spisanej do protokołu przez funkcjonariusza. Podstawą zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie musi być pewność popełnienia przestępstwa. Wystarczy, że podejrzenie przestępstwa jest uzasadnione. Odpowiedzialnym za złożenie zawiadomienia jest osoba odpowiedzialna za interwencję lub delegat biskupa ds. ochrony dzieci,
  - 8.5. jeśli krzywda lub niewłaściwe zachowanie nosi znamiona przestępstwa w rozumieniu prawa kościelnego, osoba odpowiedzialna za interwencję lub osoba zaufana powiadamia delegata biskupa ds. ochrony dzieci,
  - 8.6. osoba zgłaszająca sprawę osobie odpowiedzialnej za interwencję powinna, w miarę możliwości, upewnić się, że wdrożono odpowiednie procedury (np. prosząc – w razie potrzeby także na piśmie – o informację o podjętych w wyniku zgłoszenia czynnościach),
  - 8.7. jeśli podejrzenia o przemoc, wyrządzenie krzywdy lub niewłaściwe zachowania wobec dziecka okażą się, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego przez osobę odpowiedzialną za interwencję, bezpodstawne i wobec posądzonej osoby

nie zostanie wszczęte postępowanie karne lub dyscyplinarne w tej sprawie, zostanie ona niezwłocznie przywrócona do pełnienia dotychczasowych obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną przez przełożonych wszelkie środki, aby bezpodstawne zarzuty nie odbiły się negatywnie na sytuacji osoby posądzonej,

- 8.8. w prowadzonym postępowaniu priorytetem – oprócz dojścia do prawdy – powinno być zapewnienie dziecku i jego najbliższemu odpowiedniego wsparcia, a także zachowanie poufności,
- 8.9. w przypadku doświadczenia krzywdy, w tym wykorzystania seksualnego, osoba odpowiedzialna za przeprowadzenie interwencji podejmuje działania wobec osoby pokrzywdzonej, otaczając ją opieką i potrzebnym wsparciem. Szczególną rolę w tej sytuacji odgrywa współpraca psychologa, osoby zaufania oraz duszpasterzy. Osoba odpowiedzialna za interwencję powinna także współpracować z organami ścigania i odpowiednimi sądami, jeśli został popełniony czyn zabroniony według prawa państwowego,
- 8.10. każdy pracownik powinien wykazać wrażliwość na potrzeby dzieci i odpowiedzialność w podejmowaniu działań, mając zawsze na uwadze ich dobro.

9. Informacje końcowe

Każdy przypadek jakiegokolwiek formy przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań, których doświadczyło dziecko, powinien być bardzo poważnie potraktowany. W razie zaistnienia takich sytuacji, należy koniecznie przeprowadzić ich analizę, ocenić czynniki ryzyka i czynniki chroniące w danym duszpasterstwie. Należy mieć na uwadze, że każda osoba, która zetknie się z tego typu sytuacjami, nie tylko pokrzywdzony, może doświadczać różnych emocji, od negowania zaistniałej sytuacji, przez niedowierzenie, złość, smutek, bunt, poczucie winy. Jeśli sprawcą jest kapłan, wielu może nie dowierzać faktom, a nawet dodatkowo wiktyimizować osobę skrzywdzoną. Nigdy nie należy pozostawiać osób, dotkniętych danym zdarzeniem, bez wyjaśnienia i wsparcia. W szczególności, należy dążyć do zapewnienia koniecznej pomocy psychologicznej. Należy również wyciągnąć wnioski i podjąć działania w celu zapobieżenia podobnym sytuacjom w przyszłości.

STANDARD 4

ZAPEWNIENIE OPIEKI I WSPARCIA OSOBOM SKRZYWDZONYM

W przypadku przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań wobec dziecka, należy podjąć odpowiednie kroki, przewidziane w niniejszych Standardach, a w razie konieczności – zgłosić taką sytuację odpowiednim służbom. Należy również objąć wsparciem osobę skrzywdzoną, jej rodzinę oraz inne osoby, które zostały takim zdarzeniem głęboko dotknięte. Jest to często bardzo długi proces, w który mogą być zaangażowane nie tylko osoby z konkretnej grupy, ale także specjaliści (np. psycholog, pedagog, prawnik). Należy zawsze pamiętać, że **w centrum wszystkich działań bezwzględnie powinno być dobro skrzywdzonego dziecka.**

Aby dążyć do eliminowania niepożądanych zachowań i przeciwdziałać ich powstawaniu, a także uwrażliwiać pracowników na problem krzywdzenia dzieci, konieczne są **systematyczne i obligatoryjne** szkolenia z zakresu profilaktyki przemocy, w tym przemocy seksualnej, wobec dzieci oraz metod zapobiegania niepożądanym zjawiskom i reagowania w razie ich powstania.

1. Prawa osoby skrzywdzonej

Osoba dotknięta przemocą, skrzywdzona lub będąca ofiarą niewłaściwego zachowania, w szczególności ma prawo:

- do życzliwego przyjęcia, wysłuchania, traktowania z szacunkiem i godnością,
- do opieki duchowej i psychologicznej, z uwzględnieniem wieku i potrzeb dziecka. Jeśli osoba skrzywdzona ma mniej niż 15 lat, to wszelka pomoc może być jej udzielona wyłącznie za wyraźną zgodą rodziców/opiekunów prawnych,
- do pomocy medycznej,
- do konsultacji prawnej,
- do zgłoszenia sprawy do organów ścigania lub sądu opiekuńczego,
- do osoby towarzyszącej,
- do ochrony wizerunku i sfery prywatnej, a także do poufności danych osobowych,
- do informacji na temat środków zapobiegawczych podjętych w stosunku do sprawcy,
- do informacji, na jakim etapie znajduje się wszczęte postępowanie, jeśli wyrazi takie życzenie.

Nikt nie ma prawa żądać od osoby skrzywdzonej składania przysięgi ani wymagać

zachowania milczenia.

2. Pomoc osobie bezpośrednio skrzywdzonej

Pomoc osobie skrzywdzonej to długi proces, w który zazwyczaj zaangażowanych jest wiele osób. Sama rozmowa czy udzielone wsparcie nie zastąpią działań terapeutycznych, niemniej można zrobić wiele, by pomóc skrzywdzonemu dziecku, zwłaszcza bezpośrednio po ujawnieniu informacji o doznawanej krzywdzie. Można przede wszystkim odpowiednim podejściem do takiej osoby:

- a. zmniejszyć jej lęk, budować poczucie bezpieczeństwa i zaufania, a poprzez objęcie jej stałą opieką, okazać jej troskę i wzmacniać dobre relacje z dorosłymi,
- b. stworzyć przestrzeń do jej wysłuchania,
- c. odciążyć ją z poczucia winy, jeśli ono występuje,
- d. uświadamiać, że odpowiedzialność jest wyłącznie po stronie sprawcy,
- e. pozwalać na odreagowanie negatywnych emocji,
- f. wspierać ją w budowaniu relacji z rówieśnikami,
- g. zadbać o takie działania, których celem będzie podnoszenie jej poczucia własnej wartości poprzez szukanie, wzmacnianie i rozwijanie jej dobrych stron.

3. Pomoc profesjonalna osobie skrzywdzonej

W przypadku ujawnienia czy zgłoszenia krzywdy osoba skrzywdzona nie może zostać z tym sama. Potrzebuje wsparcia osoby kompetentnej, która pomoże przejść jej przez ten trudny czas.

W Diecezji Tarnowskiej wyznaczona jest osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o przemoc, krzywdzie lub niewłaściwych zachowaniach wobec dziecka tzw. osoba zaufania. Kontakt do tej osoby powinien być publicznie udostępniony na stronie internetowej Diecezji, na stronach internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji diecezjalnych oraz na tablicy ogłoszeń w Kurii Diecezjalnej.

Osobę skrzywdzoną należy pytać, jakiej pomocy potrzebuje, można jej doradzić skorzystanie z niej, ale nie należy jej takiej pomocy narzucać. Każdy człowiek ma inne potrzeby, które należy uszanować. Wszelką pomoc oferowaną dziecku należy konsultować z jego rodzicami/opiekunami prawnymi.

W Diecezji Tarnowskiej opracowana została lista ważnych kontaktów, do organów, instytucji i organizacji, do których można zgłosić sytuacje krzywdzenia dziecka oraz uzyskać fachową pomoc i wsparcie. Lista ważnych kontaktów stanowi załącznik nr 4 do

niniejszych Standardów.

4. Pomoc duszpasterska osobie skrzywdzonej

Osoba skrzywdzona, poddana różnym formom przemocy lub skrzywdzona nosi ranę nie tylko na ciele, ale też na duszy. Wypaczony obraz Boga, podszyta lękiem religijność, bunt, agresja w stosunku do wspólnoty, ale też do Pana Boga to również skutki doznanej przemocy. W takiej sytuacji niezbędna jest mądra pomoc duszpasterska i opieka duchowa dla skrzywdzonej osoby. Taka pomoc nie może być jednak w żaden sposób narzucana odgórnie. Inicjatywa powinna wyjść każdorazowo od osoby skrzywdzonej. To od niej będzie zależało, czy zechce porozmawiać z księdzem, siostrą zakonną czy osobą świecką. Na jej życzenie takiej pomocy może udzielić m.in. osoba zaufania. Jeśli sprawcą krzywdy seksualnej był ksiądz czy zakonnik, to duchowe wsparcie osoba skrzywdzona powinna otrzymać także od ich przełożonych.

5. Pomoc rodzinie osoby skrzywdzonej

W sytuacji doznania przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań przez dziecko, powinno wspierać także rodziców/opiekunów prawnych czy rodzeństwo skrzywdzonego dziecka i ustalać z nimi wszystkie podejmowane działania. Pomoc udzielona bliskim nie powinna ograniczać się tylko do jednego spotkania, na którym zostanie przekazana informacja o krzywdzie, jakiej doznało ich dziecko. W tak trudnej sytuacji bliscy osoby skrzywdzonej być może będą potrzebowali dłuższego towarzyszenia, porady i wsparcia, także duchowego. Przy kontakcie z rodzicami/opiekunami prawnymi należy uwzględnić:

- a. właściwe informowanie o sytuacji dziecka i doznanej krzywdzie,
- b. przedstawienie planu wsparcia, które dziecko może uzyskać w ramach Diecezji,
- c. wskazanie miejsca uzyskania profesjonalnej pomocy dla dziecka poza Diecezją,
- d. poinformowanie o instytucjach, fundacjach lub osobach, które mogą udzielić wsparcia prawnego,
- e. zaproponowanie rodzicom wsparcia ze strony psychologa wskazanie miejsca profesjonalnej pomocy.

6. Pomoc środowisku rówieśniczemu, w którym dokonała się krzywda

W przypadku tak poważnego zdarzenia, jakim jest przemoc (fizyczna, psychiczna, seksualna, duchowa) wobec dziecka, należy pamiętać o osobach, które były świadkami krzywdy lub mają na jej temat informację, w szczególności o rówieśnikach oraz ich rodzicach/opiekunach prawnych. Wsparcie dla świadków musi być okazywane z delikatnością i w sposób wyważony. Nie może w żaden sposób naruszać dobra skrzywdzonego dziecka. W przypadku, gdy wiedza na temat krzywdy jest znana w środowisku, należy rozważyć podjęcie następujących działań:

- a. rozmowa z całą grupą na temat krzywdy i przemocy, z zachowaniem poufności i poszanowaniem godności osoby skrzywdzonej,
- b. umożliwienie indywidualnych spotkań z psychologiem dla osób, które takiej rozmowy będą potrzebowały,
- c. wskazanie instytucji zewnętrznych oraz numerów telefonów, gdzie można uzyskać wsparcie,
- d. przeprowadzenie spotkania z rodzicami/opiekunami prawnymi rówieśników skrzywdzonego dziecka, poinformowanie ich o stanie wiedzy na temat zdarzenia, sytuacji prawnej i podejmowanych przez duszpasterstwo działaniach,
- e. budowanie poczucia wspólnoty poprzez zapewnienie wsparcia oraz gotowość do spotkania i rozmowy z każdą osobą z grupy, która by tego potrzebowała,
- f. w miarę możliwości przedstawienie rezultatów działań podjętych w celu wyjaśnienia sprawy,
- g. jeśli do krzywdzenia czy ujawnienia krzywdzenia dojdzie na wyjeździe, rekolekcjach czy podczas innego wydarzenia, pomagać lub wskazywać miejsca pomocy może osoba zaufania albo duszpasterz osób skrzywdzonych diecezji, na terenie której spotkanie się odbywa.

STANDARD 5

ZARZĄDZANIE I PRACA

Z POSĄDZANYMI O WYKORZYSTYWANIE SEKSUALNE

1. Umiejętność rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych

Wszyscy pracownicy, a w szczególności osoby mające kontakt z dziećmi, powinny mieć wiedzę na temat działania sprawców, umieć rozpoznawać symptomy krzywdzenia, mieć wiedzę na ich temat, a także umiejętnie odczytywać sygnały ostrzegawcze wysyłane przez dzieci, które nie zawsze są oczywiste. Wszelkie sygnały i informacje, dotyczące krzywdzenia i niewłaściwych zachowań powinny być traktowane z należytą powagą i zrozumieniem.

Pracownikom, mającym kontakt z dziećmi, do skutecznego działania, niezbędna jest z jednej strony wiedza dotycząca kwestii krzywdzenia, różnych form przemocy i niewłaściwych zachowań oraz ich skutków w życiu dziecka, a z drugiej znajomość właściwych postaw odpowiedzialności za powierzone pod opiekę dzieci, a także gotowość do reagowania w sytuacji doświadczanej przez nie krzywdy.

Osoby, dopuszczone do pracy z dziećmi i pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych, powinny być bardzo starannie dobierane. Osoby te, przed rozpoczęciem takiej posługi obligatoryjnie odbywają szkolenie z zakresu profilaktyki przemocy, w tym przemocy seksualnej oraz szkolenie dotyczące prewencji i rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych. Pracujący z dziećmi powinni regularnie podnosić swoje kompetencje wychowawcze i tzw. kompetencje miękkie. Zdobyta przez nich wiedza pozwala nie tylko skutecznie reagować w sytuacji krzywdy lub niewłaściwych zachowań, ale też na co dzień budować środowisko, w którym dzieci są bezpieczne i otoczone należytą troską.

Należy zwracać uwagę na wszelkie zmiany w zachowaniu dziecka, gdyż taka zmiana może być sygnałem, że doświadcza ono jakiejś formy przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań. Warto skontaktować się z rodzicami/opiekunami prawnymi i dowiedzieć się, czy w domu nie dzieje się nic niepokojącego (np. rozwód rodziców, śmierć bliskiej osoby).

Szczególną uwagę powinny wzbudzić następujące zachowania: unikanie kontaktów z konkretną osobą, kłopoty z koncentracją, objawy nerwicowe, dolegliwości somatyczne, nieadekwatne zachowania seksualne, lęk przed dotykiem, ale także przesadne

zainteresowanie opiekuna, animatora, księdza konkretną osobą, spędzanie z nią dużej ilości czasu, wspólne wyjścia, wyjazdy, prezenty, intensywne kontakty przez media społecznościowe, zwłaszcza poza ustalonymi zasadami kontaktów.

Żadnego z niepokojących objawów występujących u dziecka nie można traktować odrębnie ani z góry uważać za „niepodważalny dowód” przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania. Wiele z niepokojących objawów zachowania może wynikać z różnych trudnych doświadczeń w życiu dziecka, np. rozwód rodziców, śmierć osoby bliskiej, zmiana miejsca zamieszkania, przyście na świat młodszego rodzeństwa, trudności w szkole czy w relacjach z rówieśnikami itp. W takiej sytuacji także należy taką osobę otoczyć troską i pomóc jej przejść przez trudny czas.

2. Jak postępować z osobami posądzonymi o dopuszczenie się przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania

Każde zgłoszenie albo ujawnienie przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania musi być traktowane z należytą powagą, zgodnie z zasadami, określonymi w Standardzie

3. Wymaga ono w pierwszej kolejności zbadania, a następnie zastosowania adekwatnych do wyników postępowania wyjaśniającego procedur przewidzianych w prawie państwowym oraz/lub kanonicznym. W ramach procedur, określonych w niniejszych Standardach, zadaniem pracowników ani osób odpowiedzialnych za Standardy nie jest prowadzenie śledztwa ani ferowanie wyroków. Od tego są odpowiednie instytucje państwowe i kościelne. Osoba, która została wskazana jako winna przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania, jest traktowana sprawiedliwie, z poszanowaniem prawa do uczciwego procesu i do domniemania niewinności do czasu udowodnienia winy. W żadnym wypadku nie może być pozbawiona prawa do obrony. Należy jej również ułatwić uzyskanie pomocy psychologicznej i prawnej. W zależności od okoliczności, zasadne jest podjęcie właściwych kroków w celu ograniczenia lub pozbawienia kontaktów z pokrzywdzonym.

2.1. Gdy sprawcą jest kapłan lub osoba zakonna

Jeśli osobą podejrzaną o dopuszczenie się przemocy, krzywdy lub niewłaściwych zachowań wobec dziecka jest kapłan lub osoba zakonna, wówczas sprawa powinna zostać zgłoszona odpowiednim instytucjom kościelnym, a w zależności od okoliczności – również właściwym organom i instytucjom państwowym.

Taka osoba, po uprawdopodobnieniu zgłoszenia, bezwzględnie powinna zostać na wniosek przełożonego odsunięta od pracy w duszpasterstwie, a w szczególności od pracy i kontaktów z dziećmi, do czasu wyjaśnienia sprawy (jeśli zgłoszenie się nie potwierdzi) lub adekwatnie do rozstrzygnięcia sądu państwowego lub/i kościelnego (jeśli zgłoszenie się potwierdzi, a sąd wyda stosowne orzeczenie).

Wszelkie czynności i działania podejmowane przez przełożonego kościelnego wobec podejrzanego kapłana lub osoby zakonnej zostały zapisane w Wytycznych KEP, aneks 2. Na ich podstawie przełożony podejmuje wszelkie decyzje dotyczące sprawy. Zasadne jest, aby osoby odpowiedzialne za Standardy ochrony dzieci były o podejmowanych w sprawie czynnościach. W takiej sytuacji szczególnie istotna jest transparentność wszelkich działań.

Szczególną troską należy otoczyć osobę skrzywdzoną oraz jej rodzinę. Wsparcie i pomoc należy zapewnić także członkom wspólnoty, w której kapłan lub osoba zakonna miała dopuścić się przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania. Gdy zarzuty okażą się bezpodstawne, a kapłan lub osoba zakonna wraca do pracy w Kościele, powinna otrzymać wsparcie w celu przywrócenia dobrego imienia.

2.2. Gdy sprawcą jest osoba świecka

Jeśli osobą podejrzaną o dopuszczenie się przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania wobec dziecka jest osoba świecka, powinna być traktowana sprawiedliwie, z poszanowaniem prawa do uczciwego postępowania i do domniemania niewinności do czasu udowodnienia winy.

Po zbadaniu okoliczności sprawy i w zależności od uzyskanych wyników, osoba odpowiedzialna za interwencję podejmuje decyzję co do dalszego postępowania wobec sprawcy, w tym co do zgłoszenia zawiadomienia do odpowiednich instytucji państwowych i/lub kościelnych.

Osobę podejrzaną należy odseparować od dzieci, a w szczególności od dziecka, wobec którego miało dojść do przemocy, skrzywdzenia lub niewłaściwego zachowania.

Osobie podejrzewanej, a także jej rodzinie powinna zostać udzielona pomoc duszpasterska, a także psychologiczna lub inna, jeśli takiej potrzebują.

Szczególną troską należy otoczyć osobę skrzywdzoną i jej bliskich. Wsparcie i pomoc należy zapewnić także członkom grupy (wspólnoty), w której osoba świecka miała dopuścić się nieakceptowalnych zachowań. Duszpasterze posługujący w grupie winni być gotowi do spotkań i prowadzenia rozmów z rówieśnikami dziecka skrzywdzonego i ich

rodzicami, zwłaszcza w pierwszym okresie po ujawnieniu krzywdy.

Gdy zarzuty okażą się bezpodstawne, a osoba świecka wraca do pracy w dzieci, powinna otrzymać wsparcie w celu przywrócenia jej dobrego imienia.

2.3. Gdy sprawcą jest rodzic/opiekun prawny

Kiedy o stosowanie przemocy, krzywdzenia lub niewłaściwych zachowań podejrzewany jest rodzic/opiekun prawny dziecka, należy niezwłocznie zgłosić tę sprawę do odpowiednich organów państwowych (organy ścigania, sąd opiekuńczy).

Zasadne jest odbycie rozmowy z niekrzywdzącym rodzicem/opiekunem prawnym, a krzywdzonemu dziecku i jego niekrzywdzącym najbliższemu należy zapewnić wsparcie duszpasterskie i psychologiczne.

Jeśli jest taka możliwość i jest to uzasadnione, należy w takich sprawach współpracować ze szkołą albo właściwą placówką oświatową lub wychowawczą.

Konieczne jest zatroszczenie się o kondycję psychiczną i emocje dziecka. Może towarzyszyć mu poczucie winy, może czuć presję, by odwołać swoje zeznania. Warto, by pracownicy i osoby odpowiedzialne wspierały dziecko w tak trudnej sytuacji i utwierdzały je w słuszności podjętych działań. Istotne jest mądre towarzyszenie dziecku, zachęcenie go, również za pośrednictwem niekrzywdzącego rodzica lub opiekuna prawnego, do skorzystania z pomocy specjalistów, którzy pomogą nazwać krzywdę i dadzą wsparcie w podjętych decyzjach i działaniach.

2.4. Gdy sprawcą jest rówieśnik

Jeśli zachodzi podejrzenie, że osobą krzywdzącą, dopuszczającą się przemocy lub niewłaściwego zachowania jest inny członek grupy rówieśniczej, należy dążyć do odseparowania go od grupy, by uniemożliwić dalsze nieakceptowalne postępowanie. Jeśli osobą krzywdzącą okaże się dziecko, wówczas niezwłocznie należy zgłosić sprawę jego rodzicom/opiekunowi prawnemu. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji winna skontaktować się z rodzicami/opiekunami prawnymi sprawcy i osoby skrzywdzonej. Należy objąć ich opieką duszpasterską i zaproponować pomoc w dotarciu do specjalistów.

W ramach czynności wyjaśniających należy również ustalić, czy nie doszło do skrzywdzenia innych dzieci w ramach grupy rówieśniczej.

W przypadku, kiedy do przemocy, aktów krzywdzenia lub niewłaściwych zachowań dochodzi w ramach grupy rówieśniczej, należy rozważyć wyjaśnienie sprawy i jej

omówienie na forum grupy. W razie potrzeby, uzasadnione jest zaproszenie specjalistów, którzy w adekwatny sposób odpowiedzą na pytania dzieci i dadzą im wskazówki, jak chronić się przed taką formą przemocy i zapobiegać jej skutkom.

W grupie rówieśniczej warto regularnie przypominać o obowiązujących normach postępowania między rówieśnikami oraz w relacjach dzieci z dorosłymi.

Nie można wykluczyć sytuacji, może dojść do niesłusznego oskarżenia o stosowanie przemocy, krzywdzenie lub niewłaściwe zachowania. Należy mieć na uwadze, że za niesłuszne oskarżenia, naruszanie dóbr osobistych, w tym godności i dobrego imienia, może grozić odpowiedzialność cywilna i karna.

STANDARD 6

WSPÓLNA PRACA W DZIELE OCHRONY DZIECI

W celu wzmocnienia bezpieczeństwa dzieci i ich ochrony, należy w to zadanie włączyć wszystkich pracowników, zwłaszcza tych, którzy mają kontakt z dziećmi. W tym celu należy w szczególności:

- a. opracować, wdrożyć Standardy ochrony i regularnie monitorować ich przestrzeganie,
- b. dołożyć wszelkich starań, by pracownicy, mający kontakt z dziećmi czy opiekujący się nimi, zostali właściwie zweryfikowani w odpowiednich rejestrach i przeszkoleni przed podjęciem pracy z dziećmi,
- c. sprawdzić pod kątem bezpieczeństwa miejsca, w których przebywają i spotykają się dzieci, tak aby stworzyć im bezpieczne środowisko (np. jeśli są tam ciemne zakątki, zakamarki, nieoświetlone miejsca, warto je wyeliminować albo odpowiednio zabezpieczyć, żeby nie było do nich dostępu; przed wspólnym wyjazdem, warto sprawdzić miejsce, w którym będzie przebywała grupa, pod kątem bezpieczeństwa i wyeliminować wszelkie niepokojące czynniki),
- d. ustalić kodeks niedopuszczalnych zachowań i go respektować;
- e. budować atmosferę zaufania, tak by o zauważonych nieprawidłowych zachowaniach czy doświadczanej krzywdzie lub przemocy dzieci nie bały się mówić osobom odpowiedzialnym za ich bezpieczeństwo,
- f. zaangażować do współpracy rodziców/opiekunów prawnych i informować ich o podejmowanych inicjatywach na rzecz ochrony ich dzieci,
- g. włączyć w cykl formacyjny tematy związane z ochroną dzieci,
- h. dopilnować, by udostępniane dzieciom sieci wi-fi oraz urządzenia elektroniczne były właściwie zabezpieczone przed dostępem do niedozwolonych i szkodliwych treści. Kontrolę zabezpieczeń i aktualizację oprogramowania należy przeprowadzać regularnie,
- i. ustalić z dziećmi zasady posługiwania się urządzeniami elektronicznymi podczas spotkań, uczulić ich na cyberprzemoc, a także na to, że w przestrzeni wirtualnej nie są anonimowi, a za swoje zachowania mogą ponosić odpowiedzialność,

- j. przestrzegać zasad ochrony danych osobowych oraz ustalić zasady dotyczące ochrony wizerunku dzieci, czyli m.in. zasady rejestrowania i publikowania zdjęć na stronie internetowej i w mediach społecznościowych, zasady archiwizowania zdjęć robionych prywatnymi aparatami itp. Powinno się unikać podpisywania zdjęć/nagrań informacjami identyfikującymi dziecko z imienia i nazwiska. W przypadku dzieci zgodę na wykorzystywanie ich wizerunku w mediach społecznościowych czy na stronie internetowej muszą wyrazić rodzice/opiekunowie prawni. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodziców/opiekunów prawnych na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

STANDARD 7

EDUKACJA DZIECI O OCHRONIE WŁASNYCH GRANIC

W programie formacyjnym dzieci, o ile to możliwe, powinny znaleźć się kwestie, dotyczące ochrony dzieci przed różnymi formami krzywdzenia, przemocy czy niewłaściwych zachowań. Dzieci powinny zostać zapoznane z obowiązującymi Standardami ochrony dzieci w Diecezji Tarnowskiej Kościoła Rzymskokatolickiego w Tarnowie i jej jednostkach. Mogą mieć również możliwość uczestniczenia, za zgodą rodziców, w dodatkowych zajęciach z zakresu poszanowania godności swojej i innych oraz ochrony siebie i innych przed potencjalną krzywdą fizyczną, psychiczną, emocjonalną, seksualną i duchową. Tematyka takich zajęć powinna obejmować zagadnienia ochrony własnych granic, godności i wartości człowieka, umiejętności mówienia „nie” w kontekście posłuszeństwa, budowania dojrzałych relacji, edukacji w zakresie ryzykownych zachowań i bezpiecznego korzystania z Internetu, sposobów działania sprawców przemocy czy bezpiecznych i wolnych od przemocy relacji rówieśniczych.

Zaleca się tam, gdzie jest to możliwe, zatroszczyć się o rodziców dzieci. W tym celu można również im zaproponować cykl spotkań czy szkoleń na temat ochrony dzieci przez różnymi formami przemocy i nadużyć oraz różnego rodzaju niebezpieczeństw, na jakie mogą być narażone. W ramach spotkań z rodzicami właściwe jest poruszenie tematów z obszarów psychologii rozwojowej dziecka (w tym rozwoju psychoseksualnego), form rozmowy z dzieckiem o godności osoby i ochronie własnych granic, zasad bezpiecznego korzystania z Internetu i „zdrowej” kontroli rodzicielskiej, sposobów działania sprawców przemocy, w tym przemocy rówieśniczej czy rozpoznawania oznak krzywdzenia dziecka.

STANDARD 8

SZKOLENIA I STAŁE WSPARCIE DLA OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ PROFILAKTYKĄ W KOŚCIELE

Ochrona przed krzywdzeniem jest wpisana w misję Kościoła katolickiego powierzoną mu przez Pana. Dlatego każdy – przełożony w Kościele, osoby uczestniczące w jego misji przez pracę i zaangażowanie duszpasterskie czy pracę z dziećmi i osobami bezbronnymi – powinien posiadać potrzebną wiedzę na temat ochrony dzieci i osób bezbronych przed przemocą i dzielić się nią z rodzicami i dziećmi.

Przeszkolenie osób zaangażowanych w funkcjonowanie Diecezji Tarnowskiej, Kurii Diecezjalnej oraz jednostek organizacyjnych i instytucji diecezjalnych:

- a) Przy przyjmowaniu do pracy/wolontariatu pracownik odbywa szkolenie o charakterze informacyjnym. Celem szkolenia jest określenie, jaką wiedzę powinni posiadać pracownicy z zakresu:
  - własnej kompetencji emocjonalnej i społecznej,
  - komunikacji i rozwiązywania konfliktów,
  - strategii działania sprawców wykorzystywania seksualnego oraz różnych form przemocy,
  - konsekwencji doświadczanej przemocy z punktu widzenia ofiary,
  - czynów karalnych według aktualnego ustawodawstwa.

Cel szkolenia realizowany jest poprzez przeprowadzenie odpowiedniego wywiadu z kandydatem na pracownika oraz rozmowy instruktażowej z przełożonym lub osobą przez niego wyznaczoną.

- b) Obowiązujący zakres szkoleń w temacie ochrony dzieci oraz prowadzący szkolenia:
  - Wszyscy pracownicy, w tym osoby, które nie podejmują pracy opiekuńczo-wychowawczej i nie mają kontaktów z dziećmi, zobowiązane są do odbycia szkoleń na temat obowiązujących w Diecezji Tarnowskiej standardów ochrony dzieci – szkolenie prowadzone przez przełożonego lub osobę odpowiedzialną w Diecezji Tarnowskiej za prewencję,
  - Pracownicy, pełniący funkcje opiekuńczo-wychowawcze lub mający kontakt z dziećmi, dodatkowo zobowiązani są odbyć szkolenia z zakresu rozpoznawania rodzajów przemocy (w tym przemocy rówieśniczej), rozpoznawania symptomów przemocy (w tym wykorzystania seksualnego), strategii działania sprawców przemocy (w tym przemocy

seksualnej), sposobów prowadzenia rozmowy z dzieckiem/nastolatkiem/osobą bezbronną na temat krzywdy, zagrożeń i ochrony przed szkodliwymi treściami w Internecie – szkolenie powinno być prowadzone przez osoby do tego odpowiednio przygotowane i winno być zakończone wydaniem zaświadczenia o ukończeniu szkolenia.

- c) Każda osoba pracująca z dziećmi jest zobowiązana raz na dwa lata uczestniczyć w jednodniowym szkoleniu z zakresu prewencji. Szkolenie w tym zakresie powinno być przeprowadzone przez osobę odpowiedzialną w Diecezji Tarnowskiej za prewencję. Ukończenie szkolenia powinno być potwierdzone wydaniem zaświadczenia.
- d) Osoba odpowiedzialna w Diecezji Tarnowskiej za prewencję, poza odbyciem wskazanych wyżej szkoleń, powinna mieć także wiedzę na temat:
- budowania systemu prewencji zgodnego z wymogami Kościoła i przepisów prawa świeckiego,
  - obowiązujących procedur prawnych w prawie kanonicznym, karnym i rodzinnym,
  - czynników ryzyka i czynników ochronnych w Domu Rekolekcyjnym,
  - instytucji pomocowych, działających na szczeblu lokalnym i ogólnopolskim.

Szkolenie powinno być przeprowadzone przez osoby, posiadające odpowiednią wiedzę i kwalifikacje.

- e) Osoba odpowiedzialna za prewencję w Diecezji Tarnowskiej organizuje i uczestniczy raz w roku w spotkaniu osób odpowiedzialnych za prewencję w jednostkach organizacyjnych i instytucjach diecezjalnych, działających na terenie Diecezji Tarnowskiej.

W Diecezji Tarnowskiej prowadzony jest rejestr interwencji, w którym odnotowywane są wszelkie sytuacje zgłoszenia lub ujawnienia przemocy, krzywdy lub niewłaściwego zachowania wraz z ich okolicznościami oraz podjętymi w sprawie działaniami. Opracowane i wdrożone w Diecezji Tarnowskiej standardy ochrony dzieci są aktualizowane raz na dwa lata przez Zespół ds. Prewencji Diecezji Tarnowskiej.

ZAŁĄCZNIK 1

ZASADY BEZPIECZNEJ RELACJI OSOBA PRACUJĄCA Z DZIECKIEM – DZIECKO

Standardy ochrony dzieci są narzędziem służącym eliminowaniu ryzyka krzywdzenia dzieci, a ich przestrzeganie pozwala zminimalizować ryzyko złego traktowania w relacjach z dziećmi. Poniżej określono podstawowe zasady, które powinna stosować wobec dziecka osoba z nim pracująca:

- 1) Nietykalność cielesna dziecka jest nienaruszalna. Niedozwolone jest stosowanie kar cielesnych. Niedopuszczalne są również wszelkie zachowania, które w naszej kulturze stanowią przekraczanie granic intymnych.
- 2) Wszyscy mają prawo do bycia traktowanymi z jednakową troską i uwagą.
- 3) Niedopuszczalne jest tolerowanie jakichkolwiek zachowań, które byłyby krzywdzeniem innych, niezależnie od źródła takiej krzywdy.
- 4) Miejsca spotkań z dziećmi, zwłaszcza w pojedynkę, są neutralne i łatwo dostępne. Jeżeli zaistnieje potrzeba takiego spotkania z duchownym lub inną osobą dorosłą, powinien on zatroszczyć się o jego transparentność.
- 5) Zabrania się częstowania dziecka alkoholem, papierosami, środkami psychoaktywnymi, lub innymi środkami działającymi jak alkohol oraz tolerowania ich używania. Pracownicy Domu Rekolekcyjnego, w tym osoby pracujące z dzieckiem, nie mogą być pod wpływem alkoholu, środków psychoaktywnych lub innych środków działających jak alkohol.
- 6) W pracy z dziećmi osoby z nimi pracujące powinny używać środków wyrazu, języka i metod adekwatnych do wieku i stopnia rozwoju dziecka. W szczególności w żadnym wypadku pracy z dzieckiem nie wolno wykorzystywać materiałów zawierających przemoc oraz treści o charakterze seksualnym lub moralnie wątpliwych.
- 7) Każdemu przysługuje prawo do prywatności. W szczególny sposób prawo to winno być respektowane w takich miejscach jak przebieralnie, szatnie, łazienki i toalety. W wymienionych wyżej miejscach nikt nie może ingerować w prywatność dziecka. W żadnym wypadku nie wolno wykonywać zdjęć dzieci ani nagrywać. Należy także zadbać o to, by zdjęć i filmów nie robili sobie nawzajem rówieśnicy.
- 8) Nikt nie może wyręczać dziecka ani pomagać mu w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie, itp.), o ile jest ono w stanie wykonać te czynności samodzielnie. Jeżeli dziecko, ze względu na wiek albo własne ograniczenia, nie jest w stanie wykonać

tych czynności samodzielnie, pomocy zawsze powinni udzielać pracownicy świeccy, najlepiej tej samej płci.

- 9) Jeżeli dobro dziecka wymaga indywidualnego spotkania z pracownikiem, spotkanie to nie może odbywać się w warunkach odizolowanych. Informacja o czasie i miejscu spotkania winna być przekazana przełożonemu lub osobie przez niego wyznaczonej, a jeśli nie ma takiej możliwości - innym członkom personelu Domu Rekolekcyjnego. W razie możliwości pracownik, przeprowadzający indywidualne spotkanie z dzieckiem, powinien zatroszczyć się o transparentność (przeszklone drzwi lub ściany pomieszczenia, obecność innych osób w bezpośrednim pobliżu, otwarte drzwi itp.).
- 10) Zaleca się unikania składania wizyt w pokojach dzieci. Miejsca te nie są również właściwym środowiskiem do odbywania przez pracowników rozmów i spotkań z dziećmi. Należy bezwzględnie unikać wysyłania lub zapraszania z jakiegokolwiek innego powodu dzieci do pomieszczeń prywatnych pracowników.
- 11) Wszelkie podejrzenia dotyczące niewłaściwych zachowań pracowników wobec dzieci są niezwłocznie wyjaśniane przez przełożonego lub osobę przez niego wyznaczoną, a w razie konieczności wdrażane są procedury interwencyjne.

ZAŁĄCZNIK 2

ZASADY KORZYSTANIA Z INTERNETU

- 1) Diecezja Tarnowska podejmuje działania, mające na celu zabezpieczenie dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności polegających na instalacji i aktualizacji oprogramowania zabezpieczającego na udostępnianych dzieciom urządzeniach elektronicznych. Zapewnia też warunki bezpiecznego korzystania z Internetu na udostępnianych urządzeniach. Niniejszy punkt nie dotyczy sytuacji, w których dzieci korzystają z Internetu poprzez własne urządzenia, umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci.
- 2) Osoba wyznaczona przez przełożonego ma obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu na udostępnianych urządzeniach i czuwa nad przestrzeganiem tych zasad.
- 3) Niezależnie od wieku dziecka niedozwolone jest korzystanie z publikowanych w Internecie treści sprzecznych z zasadami prawa państwowego lub etyki i moralności chrześcijańskiej.
- 4) Osoba odpowiedzialna za Standardy ochrony dzieci lub za prewencję przeprowadza regularne kontrole, czy na udostępnianych dzieciom urządzeniach elektronicznych z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala się, kto korzystał z urządzenia w czasie ich wprowadzania. W takiej sytuacji przełożony lub wyznaczona przez niego osoba przeprowadza z dzieckiem rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie.
- 5) Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy zostanie uzyskana informacja, że dziecko może być krzywdzone, należy podjąć wszelkie działania mające na względzie jego dobro, zgodnie z niniejszymi Standardami.

ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI W DIECEZJI TARNOWSKIEJ (WERSJA DLA DZIECI)

Diecezja Tarnowska jest miejscem, gdzie staramy się zapewnić wszystkim osobom, a zwłaszcza dzieciom i osobom bezbronnym, bezpieczeństwo.

Z zasadami bezpiecznych relacji pomiędzy dorosłymi i dziećmi zapoznani są wszyscy pracownicy naszej Diecezji, aby mogli na każde niewłaściwe zachowanie lub jakąkolwiek przemoc umiejętnie i szybko reagować. Wszyscy pracownicy, duchowni i świeccy, powinni przestrzegać opisanych zasad, zarówno w kontakcie bezpośrednim, jak i wirtualnym.

1. Równe traktowanie i szacunek dla każdej osoby:

- traktuj innych tak, jak chcesz, aby Ciebie traktowano,
- pamiętaj, że każda osoba jest kimś wyjątkowym i szczególnie obdarowanym przez Boga. Należy się jej szacunek i troska o jej dobro,
- jesteś proszony, by szanować innych, ale masz też prawo oczekiwać, że także inni uszanują Ciebie,
- bądź tolerancyjny – szanuj odmienny wygląd, przekonania i poglądy innych,
- zachowaj otwartość i życzliwość dla wszystkich osób, nawet jeśli nie należą do grona Twoich przyjaciół. Nie wykluczaj nikogo ze wspólnych rozmów i działań.

2. Zasady komunikacji między rówieśnikami:

- zachowuj życzliwość i szacunek wobec każdego rówieśnika,
- pamiętaj, że każdy ma prawo do wyrażania swojego zdania, myśli i przekonań, o ile nie naruszają one dobra innych osób,
- słuchaj innych, gdy mówią, nie przerywaj im, gdy się wypowiadają,
- w rozmowie nie używaj słów raniących czy wulgarnych,
- pamiętaj, że grzeczność zawsze jest dobra i pomocna,
- pytaj o zgodę na kontakt fizyczny (przytulenie, pogłaskanie, dotyk).

3. Szacunek dla cudzej własności i prywatności:

- szanuj rzeczy osobiste innych osób,
- jeśli chcesz pożyczyć od kogoś jakąś rzecz, najpierw o to zapytaj. Nie zabieraj rzeczy innych bez ich wiedzy i zgody,
- każda osoba ma prawo do prywatności, nie przeglądaj prywatnych rzeczy innych bez ich aprobaty,
- nie rób zdjęć, nie nagrywaj ani nie rozpowszechniaj wizerunku innych osób bez ich zgody,
- jeśli inna osoba potrzebuje chwili samotności, uszanuj to.

4. Zakaz stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie:

- pamiętaj, że w każdej sytuacji i relacji, czy to z osobą dorosłą czy rówieśnikiem, masz prawo oczekiwać szacunku i nietykalności, nikt nie może Cię krzywdzić czy przekraczać granic Twojej intymności,
- nie stwarzaj sytuacji, w których ktoś obok czułby się celowo pomijany, poniżany lub izolowany,
- nie stosuj przemocy fizycznej. Szturchanie, popychanie, kopanie czy siłowe przytrzymywanie drugiego nie są dobre,
- szanuj intymność swoich rówieśników. Nigdy nie dotykaj ich w sposób, który może być uznany za zawstydzający lub niewłaściwy,
- nikogo nie obmawiaj, nie ośmieszaj, nie zawstydzaj, nie upokarzaj, nie lekceważ i nie obrażaj,
- nie zwracaj się w sposób wulgarny lub obraźliwy do innych,
- pamiętaj, żarty są wtedy żartami, kiedy nikt z ich powodu nie cierpi. Jeśli żart sprawia komuś przykrość, natychmiast zakończ taką formę zabawy,
- nie narażaj siebie lub innych osób na sytuacje zagrażające życiu i zdrowiu.

5. Szacunek w kontaktach internetowych:

- szanuj innych i traktuj ich tak, jak chcesz, by traktowali Ciebie – dotyczy to również Twojej aktywności w sieci. Po drugiej stronie ekranu jest drugi człowiek,
- uważaj na to, co piszesz i publikujesz w Internecie. W świecie wirtualnym łatwo o wzajemną niechęć, a krzywdzić można też na odległość złym słowem lub obrazem,
- nie udostępniaj kontaktów innych osób (telefonicznych, mailowych) bez ich zgody,

- dbaj o dobry wizerunek w sieci i swój i innych – nie publikuj swoich danych oraz zdjęć i filmów ośmieszających innych. Szanuj ich prywatność,
- nie stosuj obrażających i agresywnych komentarzy oraz reaguj, gdy zauważysz, że ktoś jest poniżany w Internecie. Nie przesyłaj dalej ośmieszających wiadomości. Zgłoś takie działania swoim wychowawcom lub opiekunom,
- nie prowokuj innych do niepotrzebnych kłótni i sam lepiej ich unikaj, bo to nie jest dobry sposób na rozmowę,
- nie wysyłaj wiadomości, podszywając się pod dane innych osób,
- jeżeli zauważysz, że ktoś nie wylogował się ze swojego konta, nie wykorzystuj tej sytuacji do działań, które przyniosłyby mu szkodę, ale życzliwie poinformuj go o jego nieuwadze,
- pamiętaj, że groźby, pomówienia, nawoływanie do nienawiści, prześladowanie, ośmieszanie w Internecie mogą być karalne. Twoje działania w sieci nigdy nie są anonimowe.

6. Sposoby pokojowego rozwiązywania konfliktów:

- w przypadku nieporozumień czy kłótni spróbuj zachować spokój. Powiedz otwarcie, co przeżywasz i co według Ciebie może być przyczyną trudności,
- słuchaj tego, co mówi druga osoba, jakie są jej odczucia, czego ona oczekuje,
- upewnij się, czy dobrze zrozumiałeś Twojego rozmówcę,
- wspólnie wymyślcie rozwiązanie, które będzie dobre dla obu stron,
- jeśli nie uda się Wam rozwiązać konfliktu, zawsze możesz poprosić o pomoc wychowawcę lub inną zaufaną osobę,
- nie bądź obojętny, gdy komuś dzieje się krzywda, zawsze poinformuj o tym opiekuna grupy.

7. Gdzie i kiedy szukać pomocy?

W sytuacji gdy:

- w naszym Diecezji doświadczasz przemocy ze strony osoby dorosłej lub rówieśnika,
- gdy czujesz, że ktoś przekracza granice Twojej intymności lub coś na Tobie wymusza, choć Ty tego nie chcesz,
- jesteś świadkiem, że ktoś inny jest krzywdzony,
- widzisz lub odczuwasz, że dzieje się coś niepokojącego i zagrażającego,
- przeżywasz trudne chwile,

nie zostawaj z tym sam/a. Możesz znaleźć wsparcie. Blisko Ciebie są osoby, które będą umiały Ci pomóc.

Osoby, do których zawsze możesz się zwrócić o pomoc:

- w naszej Diecezji jest wyznaczona zaufana osoba, do której zawsze można się zgłosić, gdy Tobie lub komuś innemu dzieje się jakaś krzywda lub czujesz się zagrożony – zadzwoń: **Ks. Bogdan Węgrzyn, tel.: 694 595 286.**
- pamiętaj, że każdy z naszych pracowników i wolontariuszy jest do Twojej dyspozycji,
- każdy pracownik naszej Diecezji wie, jak zareagować, by Ci pomóc.

Możesz też szukać wsparcia poza naszym domem.

Ważne telefony i miejsca, gdzie możesz znaleźć pomoc:

800-12-12-12 – całodobowy Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka;

16-111 – całodobowy telefon zaufania dla dzieci i młodzieży prowadzony przez Fundację

Dajemy Dzieciom Siłę;

112 – numer alarmowy w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia.

ZAŁĄCZNIK 4

WAŻNE KONTAKTY

Jeśli potrzebujesz pomocy lub rozmowy, chcesz chronić siebie, inne dziecko lub rodzinę, możesz poszukać wsparcia:

Osoba/instytucja	Telefon	e-mail
Centrum Ochrony Dziecka	+48 785 032 106	pomoccod@ignatianum.edu.pl
Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	800 100 100 116 111	telefon dla dorosłych zaniepokojonych sytuacją dziecka poniedziałek-piątek 12.00 – 15.00 Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży 24H
Rzecznik Praw Dziecka	800 12 12 12 22 583 66 00	rpd@brpd.gov.pl
Fundacja „Auxilium”	14 627 40 44	arka@1815.pl
Policja	112	
Wydział Rodzinny i Nieletnich – Sąd Rejonowy w Tarnowie	14 688 74 42	sr_wydz3@tarnow.sr.gov.pl
Zespół Interdyscyplinary ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	14 688 21 80	
Prokuratura Rejonowa w Tarnowie	+48 (14) 622-27-31 do 33	biuro.podawcze.prtar@prokuratura.gov.pl